Netwerkdag | Landelijk Netwerk Taal

Elizabeth Langeveld
en Eva Naaijkens

Waarom: Welke problemen willen we oplossen?

Situatie 2016-2017	Gewenste situatie
• De resultaten voor begrijpend lezen blijven achter bij de schoolnorm. • Leerlingen ervaren geen leesplezier. • Er is geen eenduidige schoolbrede aanpak voor effectief leesonderwijs • Begrijpend lezen is een vak op het lesrooster. • Het lezen van teksten wordt niet ingezet om kennis op te bouwen. • Leraren hebben onvoldoende kennis en vaardigheden om effectief leesonderwijs te onderwijzen.	• De resultaten voor begrijpend lezen voldoen aan de schoolnorm. • Leerlingen ervaren plezier in lezen • Er is een duidelijke en schoolbrede aanpak voor effectief leesonderwijs. • effectief leesonderwijs is geïntegreerd in het onderwijs en wordt niet als een los vak op het lesrooster aangeboden. • Teksten worden doelgericht ingezet om kennis op te bouwen. • Leraren beschikken over voldoende kennis en vaardigheden om effectief leesonderwijs te geven.

Waarom

De Alan Turingschool heeft de ambitie om van iedere leerling een vaardige, kritische en begrijpend lezer te maken

Wat zijn de kernelementen van de aanpak?

1. Werk aan het opbouwen van kennis;
2. Laat leerlingen gevarieerde teksten van goede kwaliteit lezen;
3 Laat leerlingen actief aan de slag gaan met teksten door erover te praten en te schrijven;
4. Monitor de leesontwikkeling en het begrip en pas je onderwijs daarop aan.

Wat zien we leraren doen?

- **Het modelen van de tekst door de leraar.**
- **De instructie is tekstgericht en neemt in moeilijkheidsgraad toe.**
- **Stimuleren van lezen en herlezen.**
- **Stimuleren van schrijven tijdens het lezen: lezen met ‘pen in de hand’.**
- **Taak- en procesgerichte feedback geven.**

Wat: Hoe ziet de les eruit?

- Rijke tekst + inhoudelijk lesdoel geformuleerd (de inhoud van de tekst staat centraal).
- Instructie: GRRIM-model (tekstgericht vragen, modellen)
- Leerlingen: lezen, praten en schrijven (leerlingen zijn actief)
- De verwerkingsopdrachten zijn functioneel, passen bij het inhoudelijke doel van de les en zijn activerend.
- Analyseren van de resultaten en op basis hiervan interveniëren.
- Differentiëren binnen de aanpak.

Van visie naar analyse:

- **Wat weten we van de taalontwikkeling van jonge kinderen?**
- **Wat weten we van toetsing?**
- **Wat weten we van ouders betrekken?**
- **Wat weten we van gerichte ondersteuning om kinderen met achterstanden te helpen?**
- **Wat weten we van het leergebied Nederlands?**
- **Hoe hangt dit samen met andere leergebieden?**
- **Wat weten we van vakdidactiek?**

Is het aanbod niet op orde, dan kan dit zich uiten in hoge percentages leerlingen met concentratie-, gedrags-, lees- en rekenproblemen en een rijke schakering aan schoolbrede programma's die deze symptomen moeten bestrijden, vaak zonder het gewenste effect.

Vragen stellen tijdens en na het lezen •Stel eenvoudige, gerichte vragen zoals: • *"Wie is de hoofdpersoon?"* • *"Wat gebeurde er eerst, en wat daarna?"*	**Antwoorden laten zien** •Gebruik mini-whiteboards of vingers opsteken (1 = ik snap het niet, 5 = ik snap het helemaal). •Zo zie je in één oogopslag hoe de klas ervoor staat.
Zelf een tekst schrijven •Leerlingen schrijven een **verhaal** gebaseerd op wat ze gelezen hebben. •Bijvoorbeeld: *"Schrijf een dagboekfragment alsof jij de hoofdpersoon bent."*	**Samenvatten en herformuleren** •Kinderen tekenen of knippen-plakken de volgorde van het verhaal. •Leerlingen moeten de inhoud in eigen woorden navertellen •Laat hen vertellen: *"Eerst..., daarna..., toen..."*
Denk–deel–uitwisselen •Eerst zelf nadenken, daarna met een maatje praten en tenslotte delen met de groep. •Laat kinderen in eigen woorden uitleggen wat er is gebeurd in het verhaal.	**Exit-tickets** •Aan het einde van de les een korte opdracht op een post-it of kaartje, bv.: • *"Teken wat er gebeurde in het verhaal."* • *"Schrijf één zin over het belangrijkste stukje van het verhaal."*
Aantekeningen maken of post-its plakken •Leerlingen maken aantekeningen in de kantlijn of plakken gekleurde stickertjes bij stukjes die ze belangrijk vinden of niet begrijpen. •Geeft jou direct zicht op hun **denkproces**	**Samen lezen en elkaar helpen** •Tweetallen lezen samen een tekst en gaan hierover in gesprek •Leerlingen geven elkaar feedback op samenvattingen of tekstvragen. •Bijvoorbeeld: *"Waarom denk je dat dit personage boos werd?"*

Controle van begrip

monitoren of iedereen het begrijpt tijdens het lesgeven

1. **Eerst instructie geven**
Succeservaringen voor alle leerlingen

2. **Dan pas vragen stellen**
Vragen over de onderwezen leerstof

3. **Denktijd bieden**
Iedereen activeren, uitwisselen

4. **Willekeurig beurten geven**
Zeker zijn dat iedereen leert

5. **Luisteren**
Monitoren van het leerproces

6. **Feedback geven**
Herhalen, herformuleren, herinstructie

Alan Turingschool

Doel van Controle van Begrip (CvB)
Nagaan of alle leerlingen het leerdoel begrijpen
Signaleren van misconcepties of fouten
Directe bijsturing mogelijk maken

- **Wat doet de leraar met de feedback?**
- Observeert alle leerlingen actief
- Checkt meerdere antwoorden (niet slechts één)
- Past instructie aan op basis van CvB
- Herkent foutenpatronen en remediëert direct

Bij externe toetsen vaak gescheiden in tijd en plaats

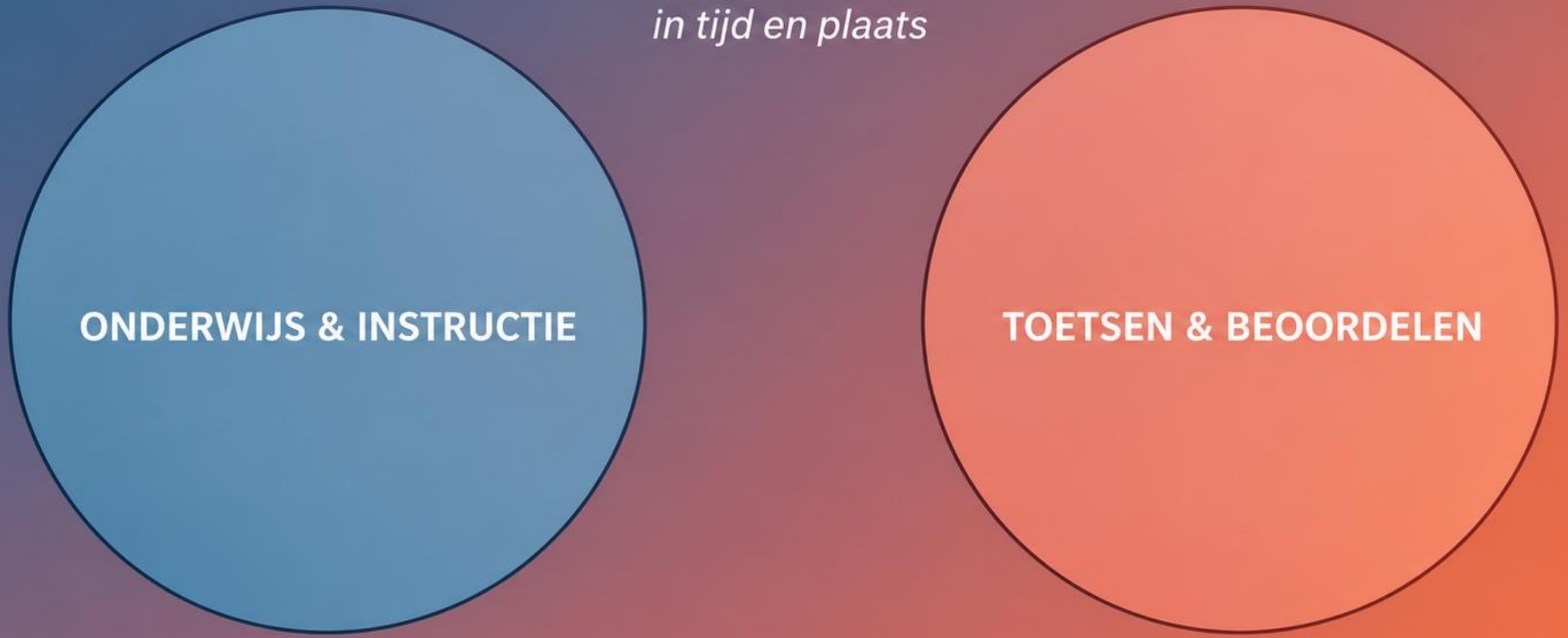

Curriculumgerichte of instructiegericht 'toetsen' & beoordelen:
ingebed en afgestemd op onderwijs- en instructie activiteiten

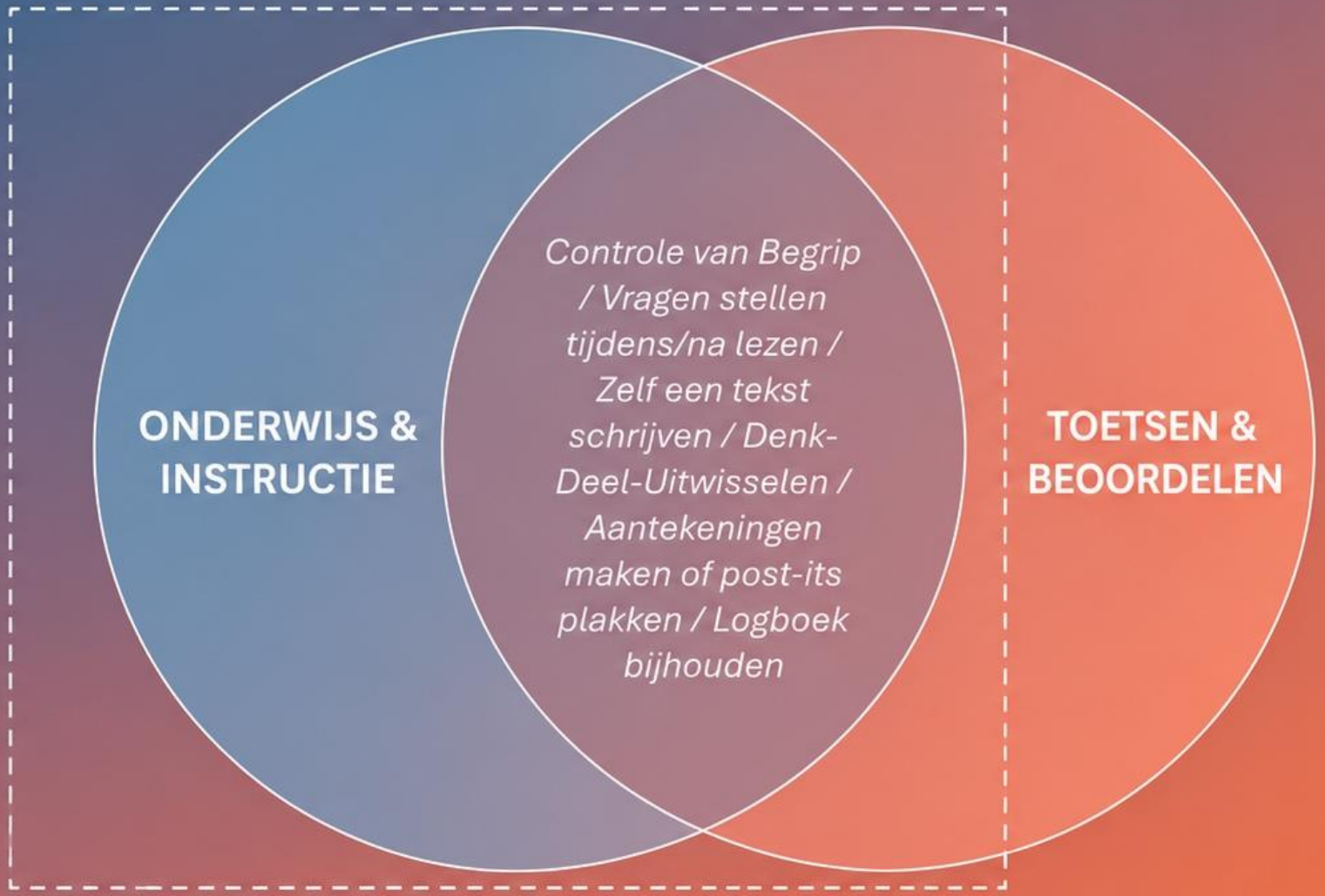

Schoolleiding monitort effectiviteit reguliere onderwijsaanbod taal en interventies / Monitoren: Ga de klassen in! / Borgen van kwaliteit: structuur & cultuur